మధ్యవర్తిత్వం

ఇంతకాలానికి రమణయ్యకు మళ్ళా సంతానం కలిగిందట. పదేళ్ళ తరువాత కొడుకు పుట్టాడట. మా ఆవిడ చెప్పింది. 'నాకు నిజానికి పట్టరాని సంతోషమే కలిగింది. ఎంచేతనంటే నాతో రమణయ్య "తనకు కొడుకు పుట్టడం కంటే జీవితంలో తృప్తి చెందతగ్గ అనుభవం లేదు" అని చాలా సార్లు అనటం జరిగింది. కాని ఇది పన్నెండేళ్ళకు పై మాట. అప్పటికే రమణయ్యకు తొమ్మిదేళ్ల కూతురు ఉంది. చక్కని బొమ్మ. తల్లిదండ్రుల పంచప్రాణాలూ ఆ పిల్లను సక్రమ పద్ధతుల్లో పోషించడంలో ఉండేవి. కూతురైనా కొడుకులాగే భావించుకొని మురుసుకొనేవాళ్ళు. రమణయ్య కోరిక భగవంతుని కృపవల్ల ఇన్నాళ్ళకు అక్కరకు వచ్చింది.

"పిల్లవాడు ఎవరి పోలిక ?" అన్నాను మా ఆవిడతో.

"తండ్రిపోలికే!"

"అట్లయితే రమణయ్య సంతోషానికి హద్దూ అపూ ఉండకపోవచ్చు" అన్నాను ఆనాటి రమణయ్యను గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ.

మా ఆవిడ చిన్నగా నవ్వి, "పిల్లాడు పుట్టడంతోటే తల్లీ, తండ్రీ మంచాలు పట్టారు" అన్నది.

నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆ దంపతుల మనస్తత్వంలో కలిగిన మార్పు అంతుపట్టలేదు.

"ఏం? ఎందువల్ల?" అన్నాను ఏమి తెలీని వాడిలా. మా ఆవిడ విసుక్కుంది, ఇంత విషయం జీవితాల్లోని అనుభవాలను అవగాహన చేసికున్న నాకు తెలీకపోవటాన్ని.

కాని తీరా వెనక్కు మళ్ళి ఆలోచన చేసి విచారిస్తే యధార్థం నాకూ బోధపడింది. మా ఆవిడచేత చెప్పించుకోనే అగత్యం లేకుండా. "పాపం రమణయ్యా! ఎంత దుస్థితి పట్టింది!" అనిపించింది మనస్సుకు.

'నాకు తెలిసిన చాలా మంది వ్యక్తుల్లో లేని కొన్ని విశేషాలు రమణయ్య మనస్తత్వంలో వున్నవి. ఆయన భార్య కూడా ఏమంత తెలివితేటలు కలది కాదు. ఎదుటివాళ్ళ గౌరవాన్ని పొందేందుకు ఇద్దరూ తాపత్రయ పడేవాళ్ళే కాని, ఆ విషయంలో ఇద్దరూ తొక్కే వక్రమార్గం ఒకటుంది. ముందు చూపు లేదు. ఈ ముందు చూపు లేకపోవడంవల్ల యేర్పడిన దుస్థితికి ఇద్దరూ సరిసమానంగా బలికావడంలో

వింత ఏమీలేదు. తరువాత తమ తెలివి తక్కువ యొక్క ఫలితం అనుభవానికి వొచ్చినప్పుడు - దంపతు లిద్దరూ దుఃఖంతో కుమిలి పోతున్నారని తెలిశాక నా మనస్సు కాస్త చలించక మానలేదు. పరిస్థితుల ప్రాబల్యంవల్ల ఒక వ్యక్తి బలవంతాన తప్పుదారిలో నెట్టబడటం లోనూ ఆపైన కొన్ని చిక్కులకు లోనుకావడంలోనూ కొంత అర్థం వుంది. కాని, స్వయంగా చిక్కుల్లో యిరుక్కొని వెనక్కు తిరిగి చూచుకొని పశ్చాత్తాప పడటం - జ్ఞానం లేనివాళ్ళు చేసే పని. రమణయ్య జ్ఞానం లేనివాడని కాదు.

'ఏ విధంగా చూచుకున్నప్పటికీ రమణయ్య నాకు బంధువుకాదు కాని, ప్రాణమిత్రుడు. మా స్నేహానికి మొదలు బాల్యం. వాళ్ళ యింట్లో నాకున్న చనువు అప్పటికీ యిప్పటికీ ఏం తగ్గలేదు. అవసరం వొచ్చినప్పుడు రమణయ్య నా నుంచి సలహాలు తీసుకోవటం కూడా కొత్తకాదు. అయితే అంత అవసరం రమణయ్యకు ఎప్పుడో గాని కలుగదు. సాధ్యమైనంతవరకూ తన స్వంత ఆలోచన ప్రకారం పోయే మనిషి.

'రమణయ్యకూతురు శ్యామల ఎదిగిపెళ్ళీడుకువచ్చింది. ఇంత ఉండికూడా కూతుర్ని ఎక్కువ చదువులకు పంపక పోవడంలో ఆయన్ని మనం తప్పుపట్ట నవసరంలేదు. ఆడవాళ్ల చదువు విషయమై ముందుముందు వాళ్ళ శీలాల్లో నమ్మశక్యం గాని మార్పులు జరగబోతవేమో అని యోచించే అపోహలు కల్పించుకొని వెనుకాడే చాలమంది వ్యక్తుల్లాగా రమణయ్య కూడా వెనుకాడినాడని చెప్పవలసిన అవసరం ఉందిమరి.

సంస్కారం అనేది మనకు తెలీకుండా మనలో కలగాలిగాని బలవంతాన రుద్దుకుంటే రాదు.

'రమణయ్య తన కూతురు పెళ్ళిచేయాలని తలపెట్ట టంతో చాలా సంబంధాలు ఆయన కాళ్ళదగ్గరకు నడిచి వొచ్చాయి. చిత్రమేమిటంటే ఆయన కూతురు అందచందాలు చూచికాదు. ఆయనకున్న ఆ స్తినిచూసి, చివరకు ఒకసంబంధం స్థిరపడింది. కూతురుకు పెద్దమెత్తుగానే కట్నం యిస్తున్నాడట. అవతలవాళ్ళకు యాభై అయిదు ఎకరాల మాగాణి, అయి దెకరాల బంగారంపండే పసుపుతోట ఉన్నాయట. ఎంత చెట్టుకు అంతగాలి ఉండొద్దూ.'

"ఇంతకట్నం యివ్వటంలో నీ ఉద్దేశ్యమేమిటి రమ ణయ్యా!" అన్నాను ఎక్కువ కట్నాలిచ్చి-కలవారియింట్లో పిల్లనిచ్చినప్పటికీ ఆ పిల్ల సుఖపడకపోగా - నరకయాతనలు అనుభవించిన ఉదాహరణాలు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుంటూ.

"ఏంలేదు. నాకు కొడుకైనా, కూతురైనా ఆమేగా." తేలిగ్గా అన్నాడు రమణయ్య.

"ఇకముందు పిల్లలు పుట్టరనే..." గొణిగాను.

నా అవివేకానికా అన్నట్టు బిగ్గరగా నివ్వి వెళ్ళిపోయాడు.

తరువాత రమణయ్య కూతురుపెళ్ళి ఊళ్ళో షావు కార్లకు తలవంపులు గలిగేటట్టు - చాల గొప్పగా నలుగురూ మెచ్చుకొనేటట్టు చేశాడు. పెళ్ళికి నాకు పెత్తనం కూడా ఇచ్చాడు. ఏమైనా రమణయ్య పద్ధతి నాకు అప్పట్లో నచ్చ

లేదు. ఆయన నన్ను ప్రత్యేకించి సలహా అడక్కపోవడంచేత "ఇది పద్ధతికాదు" అని వేలెత్తిచెప్పే ధైర్యం నాకు లేక పోయింది. ఊళ్ళో పెద్దమనుష్యులు రమణయ్యను కొనియాడ టమూ ఆయన ఉప్పొంగి పోవడమూ చూస్తున్నకొద్దీ నాకు జాలీ - కోపమూ, అసహ్యమూ వేసినయ్. ఈ పెళ్ళి రమ ణయ్య నిరంకుశత్వంమీద జరిగిందో, భార్య అంగీకారంమీద కూడా ఆధారపడి జరిగిందో తెలుసుకొనే కోరిక గలిగి, ఆమెను అడిగాను. ఈ మూఢత్వం యీమెదాకా ప్రాకిందని ఆవిడ యిచ్చిన సమాధానంవల్ల తెలుసుకుని "కందకులేని దురద..." అన్న సామెతను గుర్తుకు తెచ్చుకొని మెదల కండా వూరుకున్నాను.

ఆపైన ఒకటి రెండు సంవత్సరాలు గడిచాక అమ్మాయి మంచి కుటుంబంలోనే పడిందని తెలుసుకున్నాక, రమణయ్య తన భుక్తికి మూడెకరాలు అట్టేపెట్టుకొని మిగతాది కట్నం క్రింద వ్రాసి ఇచ్చాడు. ఇప్పుడుగాని నిద్రపట్టినట్టు లేదు.

కాని ఇప్పుడు ఏమనుకొనిమట్టుకు ఏం లాభం? రమ ణయ్య గీత అట్లావుంది. మళ్ళీ తనకు సంతానం కలుగుతుందని కలగన్నాడా ? ఎంత పశ్చాత్తాప పడితేమటుకు ఊళ్ళో వాళ్లు నవ్వకుండా ఉంటారా ?

దంపతు లిద్దరూ మంచాలుపట్టారని తెలిసి, ఇద్దరకూ ధైర్యం చెప్పాలని ఆ సాయంత్రం రమణయ్య యింటికేసి వెళ్ళాను.

ఇంకా సాంతం చీకటిపడలేదు. ఇంట్లో దీపాలు వెలిగించబడలేదు. రమణయ్య భార్య పిల్లవాడి ప్రక్కన పండుకొని ఉంది పురిటిగదిలో. రమణయ్య వరండాలో పడకకుర్చీలో చేరగిలబడి ఏదో ఆలోచిస్తున్నవాడల్లా నన్ను చూసి లేచాడు.

"ఏమిటి రమణయ్యా! మరీ బొత్తిగా అగపడటంలేదు. మనిషివి అట్లా పీల్చుకుపోయావేమిటి?" అన్నాను సూటిగా జవాబులు లాగాలని.

రమణయ్య కొంచం కలవరపడ్డట్టున్నాడు. "ఆఁ! ఏం లేదు" అని తప్పించుకోవాలని చూశాడు. కాని నేను వచ్చింది అసలు విచారానికి ముఖ్య హేతువు తెలుసుకొని, ఓదార్చాలనిగా.

"కాని రమణయ్యా! నువ్వేమన్నా అనుకో కూతురు విషయంలో నువ్వు అవలంభించిన పద్ధతి మంచిదికాదని అప్పుడూ చెప్పాను; ఇప్పుడూ చెప్తున్నాను. మనం కలలో కూడా తలచని అనేక విషయాలు జరగటానికి అవకాశం వుందని గుర్తించి వ్యవహరించటం విజ్ఞుల లక్షణం. అయినా ఇప్పుడు ఏం చేస్తాం? మంచాలకు అంటుకుపోయినట్టుకు ఏం లాభం? ధైర్యంగా ఉండు. పిల్లవాడు బ్రతికి బాగుండాలే కాని ఆస్తి ఒక లెక్కలోదా!" అన్నాను.

రమణయ్య వింటూ కూర్చున్నాడు. రమణయ్య భార్య మెల్లగా మంచంమీదనుంచి లేచి తలుపు ప్రక్కన వొచ్చి కూచుంది.

"ఒంట్లో బాగుంటున్నదమ్మా!" అన్నాను ఆవిడతో.

"ఊఁ!" అన్నదావిడ. ఉత్సాహం లేదు.

"పిల్లవాడి ఆరోగ్యం—"

"ఊ!"

ఆ దంపతుల్ని ఓదార్చే తీరు నాకు తెలియలేదు. వాస్తవానికి వాళ్ళు తాము అధికమైన కష్టపరిస్థితిలో ఉన్నట్లు బాధపడటం నాకు గోచరించింది. అది కేవలం కొని తెచ్చు కొంటూన్నట్లు నాకు తోచింది. వాళ్ళ స్థితి చూస్తున్నకొద్దీ నా ఓదార్చే పద్ధతి వాళ్ళకు బాధని ద్విగుణీకృతపరుస్తున్న దేమోనన్న భయం పట్టుకుంది.

"రమణయ్యా! నువ్వు మగవాడివి. నువ్వే అట్లా మునగదీసుకొని పండుకొంటే ఆడకూతురు మనస్సు ఎట్లా ఉంటుంది? నువ్వు ధైర్యం చెప్పాల్సిందిపోయి అట్లా నీలుక్కు పోతే ఏమైనట్లు. అల్లుడు మంచివాడే కనుక, నీ స్థితిని ఎరిగిన వాడై దయతలచకపోడు." నా మనస్సులో ఉన్న సంగతిని ఆ చివరి వాక్యంలో వెళ్ళగక్కాను. రమణయ్యలో కాస్త చలనం కలిగింది.

"మనం అంత పరువు తక్కువ వాళ్ళమా 'దేహీ' అని అడగటానికి అన్నాడు రోషం తెచ్చుకుని."

"చింత చచ్చినా పులుసు చావలేదు. వాళ్ళు దయ తలచటం దేహీ అనటంతో సహా? వాళ్ళే కనుక మర్యాద తెలిసిన వాళ్ళయితే నిజంగా నీ స్థితిని గమనించకపోరు. అయిం

దేదో అయిపోయింది. నలుగురూ నవ్వటంకూడా సర్దు మణి గింది. అల్లుడు మళ్ళా తిరిగి పొలం వ్రాసి ఇస్తానని అనే పక్షంలో నువ్వుమాత్రం మునుపటి మూఢప్రవర్తన ప్రవర్తించ వద్దు. ఇందులో మనకు గౌరవం పోయేందుకేమీ లేదు" అన్నాను నా సలహాగా.

ఈ సలహా రమణయ్యకు అట్టే నచ్చలేదు కాని రమ ణయ్య భార్య తల ఆడించింది. ఆవిడకు అంతకంటే ఉత్తమ మైన పద్ధతి తోచలేదు.

"నువ్వు అన్నది రైటన్నయ్యా!" అన్న దావిడ.

నేను కొంచంసేపు కూర్చుని ఇంటికి వచ్చేశాను.

మరునాడు రమణయ్య కూతురు శ్యామల అత్తవారి యింటిదగ్గర్నుంచి తమ్ముణ్ణి చూసేందుకు వచ్చినట్టు నాకు తెలిసింది.

*

అవసరమైన పనివుండి నేను తెనాలి వెళ్ళటంజరిగింది. కావలసిన మనిషికోసం తిరిగితిరిగి సాయంత్రమైనా ఆ మనిషి దొరక్కపోవటంచేత విసిగి వేసారి ఏం తోచక కాస్త కాఫీ త్రాగి కొంచంసేపు విశ్రాంతి తీసుకుందామని హోటల్లోకి వెళ్ళాను. ఫలహారం తిని, కాఫీ తీసుకొంటూండగా వెంక ట్రావు కనిపించాడు. నాప్రక్కనేఉన్న కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

"ఏమండీ?" అని నన్ను పలకరించాడు.

"ఎక్కణ్ణుంచి రావటం? అందరూ బాగున్నారా?" అన్నాను మర్యాదకు ప్రతిమర్యాదగా. ఇంతకూ ఆ వెంకట్రావు ఎవరని చెప్పటం మరచాను. రమణయ్య అల్లుడు. అతన్ని చూడటంతో కాకతాళీయంగా నాలో ఒక ఆలోచన రేగింది. రమణయ్య ప్రస్తావన తెచ్చి మాట్లాడదామని తను అనవసరంగా కానివిషయాల్లో జోక్యం కలుగచేసుకొని—తనపట్ల వెంకట్రావుకున్న కాస్త గౌరవాన్ని తొలగించుకుంటున్నానేమోనన్న భీతి పట్టుకున్నదికానీ, రమణయ్య నా ప్రాణమిత్రుడు కావటంచేతనూ, ఆయన క్లిష్టసమస్యల్ని పరిష్కారం చేయవలసిన అగత్యం నాకు ఉంది కనుకనూ, గుండె దిటవుచేసుకొని అన్నాను.—

"అయితే అబ్బాయీ! బావమర్ది పుట్టినా చూచేందుకు మా ఊరు వచ్చినట్టులేదే. అంత తీరని పనులేమిటి?" ముందర కాళ్ళకు బంధాలువేశాను.

"ఆఁ!..." ఏదో గొణిగాడు.

"కోపగించుకోకుండావుంటే నీనుంచి కొన్ని విషయాలు తెలుసుకోవాలని కుతూహలపడుతున్నాను. నీకు అవసరమైన పనుంటే చెప్పు, మరొకప్పుడు తీరిగ్గా మాట్లాడుకోవచ్చు. పెద్దవాణ్ణి నిన్ను పరీక్షిస్తున్నానని, నీ మనస్తత్వ పరిజ్ఞానాన్ని బయటికి లాగుతున్నానని కలలో కూడా తలచవద్దు" అన్నాను తాపీగా.

వెంకట్రావు ముఖంలో కొద్ది మార్పులు రావటం గమనించాను. "ఏమిటీ తగలాటం?" అని కూడా అనుకోవచ్చు.

కథా నిలయం

కాని మర్యాదకు కట్టుబడిపోయినాడు. పైకి నిర్మలంగా కనపడసాగాడు.

"మీరు ఏదో కొత్తగా మాట్లాడుతూన్నట్టుంది." మొఖమాటపడ్డాడు.

"ఏమీ లేదు. రమణయ్యగారి పరిస్థితిని గురించే కొంచం మాట్లాడాలనే బుద్ధి పుట్టింది. పిల్లవాడు కలిగింతర్వాత వాళ్ళలో వొచ్చిన మార్పు నీకు తెలిసే వుంటుంది. కనుక ఎక్కువ చెప్పనవసరం లేదు. ఆ మార్పుకు గల కారణాల్ని గురించే నీతో చర్చించ దలచుకున్నా. కావటానికి రమణయ్య స్నేహితుడే అయినా ఆయన మానసిక పరిణామం నాకు తెలిసినట్టు, నేను కనిపెట్టినట్టు మరెవ్వరూ కనిపెట్టలేరని నాకు విశ్వాసం ఉంది. రమణయ్య వొట్టి బోలు మనిషి. హృదయం నిర్మలంగా ప్రవహించే నది లాంటిది. పరిస్థితులకు చాల సుళువుగా లొంగిపోతాడు. భవిష్యత్తును గురించి చింత లేదు. ఆలోచన లేదు. తనకు ఉన్న పొలాన్నంతా కట్నం క్రింద ఇవ్వటంలోని పొరపాటు ఆనాడు నాబోటి వారి ప్రబోధంవల్ల తెలుసుకోని రమణయ్యకు ఈనాడు తెలిసిరావటం ఆయన తెలివి తక్కువ తప్ప మరొకటి అని నిర్ధారణ చేసేందుకు లేదు. అయినా భగవంతుడు ఆయనపట్ల లేడు. ఒక కొడుకు గలిగాడు. వాడి భవిష్యత్తు నీ మీద ఆధారపడి ఉంది." చివరి వాక్యం నొక్కి చెప్పాడు.

వెంకట్రావు ముఖములోకి చూశాను, కావలసిన మార్పుల కోసం. కాని వెంకట్రావు తొణక్కపోవడం,

పైపెచ్చు హాయిగా చిరునవ్వు నవ్వి ఊరుకోవడం నాకు నామోషి అనిపించింది. హృదయం గతుక్కు మంది. ఇంతా నోరు విప్పి చెప్పినాక అది కేవలం వృథాకావటం నాకు సుతరామూ ఇష్టలేదు.

"ఇదిగో అబ్బాయీ! నువ్వేమీ లేనివాడవుకాదు. నీ మామ ఆస్తి నిజంగా నీకు అవసరం లేదు. గౌరవానికి పుచ్చుకున్నావు-అంతే. కథ అడ్డం తిరిగింది కనుక నీవు మళ్ళీ నీ మామగారి ఆస్తి యిచ్చివేయటం - కనీసం కొంతయినా ధర్మం! ఏదో పెద్దవాణ్ణి-తెగించి చెపుతున్నాను. ఇందులో నా స్వార్థం ఏం లేదు. నీ ఇష్టం" అన్నాను.

"సరే. ఆలోచిస్తాను" అన్నాడు వెంకట్రావు.

అంతే. తృప్తిపడ్డాను. చివరకు ఆమాట అనిపించుకో గలిగాను. నా ఉపన్యాసం వృథాగాదని, నా మధ్యవర్తిత్వం అక్కరకు వొస్తుందని విశ్వసించేందుకు ఆమాట చాలును. ఇద్దరమూ కాఫీ త్రాగి బయటికొచ్చాము.

"వెళ్ళొస్తానండీ" అన్నాడు వెంకట్రావు.

"మంచిది" అన్నాను.

అతని అటు వెళ్ళాడు. నేను కావాల్సిన మనిషికోసం అన్వేషణ జరిపేందుకు పార్కుకేసి వెళ్ళాను.

*

కొన్ని పనుల్లో చిక్కుకొని ఉండటంమూలాన నాకు రమణయ్య ఇంట్లో పరిస్థితుల్ని మెప్పటి కప్పుడు కనుక్కొనే

అవకాశం లేకపోయింది. అయినా కొద్దోగొప్పో తెలుస్తూనే ఉన్నాయి మా ఆవిడవల్ల. పది రోజుల క్రితం వొచ్చిన కూతురు రెండు మూడు రోజులుండి తరువాత అత్తగారింటికి వెళ్ళిందట. తల్లిదండ్రులకూ ఆ పిల్లకూ జరిగిన సంభాషణల వివరాలు నాకేం తెలియవు. అవి బయటకురాలేదు. ఏం జరిగినప్పటికీ రమణయ్య మాత్రం ఆస్తి విషయమై ఏం మాట్లాడి ఉండడు. ఎటొచ్చీ తల్లి ప్రాణం కనుక ఆవిడే ఏదో అని వుంటుంది. కాని శ్యామల భర్తతోటి, అత్తమామల తోటి ఆ విషయం సూటిగా అడుగుతుందనే దాంట్లో నాకు అట్టి నమ్మకం చిక్కటంలేదు. ఎందుకంటే శ్యామల మనస్తత్వం నాకు తెలియందికాదు. ఆ పిల్ల అతిగారాబంగా పెంచుకొనే తల్లిదండ్రులనే ఎదిరించి ఒక్కమాట అనదు. గులాబి పువ్వుకంటె అతికోమలంగా ఉంటుంది, ఆ పిల్ల హృదయం.

రమణయ్య ఇంకా బజారు ముఖం చూడటం లేదు. నేరస్థుడిలాగా అట్లా ఇంట్లో పాతుకుపోవడం నాకు రమణయ్య దుఃఖాన్ని ఆరాధిస్తూన్నట్టు కనపడింది.

ఒక రోజు మధ్యాహ్నం తీరిక చేసుకొని రమణయ్య ఇంటికి వెళ్ళాను.

"ఏం రమణయ్యా! బజారుకుకూడా రావటం మానుకున్నావు" అన్నాను. "ఇంకాబజారుకు వొచ్చిమటుకు వెలగబెట్టాల్సిన రాజకీయాలేమున్నాయి" అన్నాడు ముక్తసరిగా.

అల్లుడు వెంకట్రావుకూ, నాకూ, జరిగిన సమా వేశపు విశేషాలు, చివరకు తను అవలంభించిన మధ్యవర్తి త్వమూ రమణయ్యకు చెబుదామా, వొద్దా అనే సంఘర్షణ నాలో రేగింది. ఆ సంఘర్షణ ఫలితం ఏమంటే: నేను చెప్ప వొద్దనే నిర్ణయానికి రావటమే. ఆయన తను చెప్పటంచేత మధ్యవర్తిత్వం చేస్తున్నానని అల్లుడు భావిస్తాడేమోనని అను కొంటాడని అనుమానం కలిగింది. ఇంకొకటి ఏమిటంటే తన కుటుంబ విషయాల్లో మరొకడు జోక్యం కలుగచేసుకొని సమస్యల్ని పరిష్కరించ పూనుకోవడం రమణయ్యకు ఇష్టం లేదు. కడుక నేను వెంకట్రావుతో జరిపిన మధ్యవర్తిత్వం ఏమాత్రమూ చెప్పదలుచుకోలేదు. అయితే నేను ఒకటి తలచకపోలేదు. అది నా స్వార్థమే కానీయండి. నా మధ్య వర్తిత్వం ఫలించిన తరువాత రమణయ్యతో మాటల సందర్భంగా చెబుదామని.

రమణయ్య భార్యతో అన్నాను "పిల్లవాడి ఆరోగ్యం ఎట్లా ఉందమ్మా?"

"బాగానే ఉంది. కాని నిన్నటినుంచి కొంచం ఒళ్ళు వేడిగా ఉంటూన్న దన్నయ్యా!" అన్నదామె.

"దాని దేముందిలే. అయినా డాక్టర్ని..." నసిగాను.

"ఇంత మాత్రానికే... డాక్ట రెందుకూ!" అన్నాడు రమణయ్య.

"మొన్న అమ్మాయి వచ్చింది కాబోలు" అన్నాను రమణయ్య భార్యకేసి చూస్తూ. నేను ఈ వాక్యం అనటం లోని గూఢార్థం వాళ్ళకి అర్థమైనట్టు లేదు. అర్థమై మెదల కుండా ఊరుకున్నారో తెలీదు. మొత్తానికి నే నాశించిన విధంగా వాళ్లు అమ్మాయితో జరిపిన సంభాషణల విశేషాన్ని నాకు చెప్పలేదు.

"వచ్చింది" అని మాత్రమే అని ఊరుకుంది రమ ణయ్య భార్య. "అక్కడ భర్త, అత్త మామలు ఏమను కొంటూన్నది అడిగారా అమ్మాయిని" అని ఆమెను అడిగే చనువు నాకున్నమాట యదార్థమే కాని ఎందుచేతనో అట్లా అడగటం భావ్యంగా ఉండదేమో ననిపించింది, నిజంచెప్పొద్దూ.

*

ఒక పాత స్నేహితునికి ఉత్తరం వ్రాద్దామనే ఉద్దేశం కలిగి ఉత్తరాల కట్టను ముందు వేసుక్కూచుని అడ్రసుకోసం వెతుకుతున్నాను. మధ్యాహ్నము రెండు గంటలై ఉంటుంది. ఎండ ప్రభావం అతిగా ఉందనే చెప్పాలి.

ఇంతలో బయట తలుపు చప్పుడైంది. తలుపు తీశాను.

రమణయ్య ప్రత్యక్షమయ్యాడు. నేను ఆశ్చర్యానికి గురికాక తప్పలేదు. రమణయ్య మా యింటికి రావటం కొత్త కాదు. అయినా ఆ స్థితిలో రమణయ్య మా యింటికి రావటం నాకు ఆశ్చర్యాన్ని తెచ్చిపెట్టటం ఒకటిన్నూ, రెండోది ఎంత ఆపదలో చిక్కుల్లో ఉన్నాడో అనే అనుమానం ఉద్భ వించటమున్నూ.

రమణయ్యను ఇంట్లోకి తీసుకెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చో పెట్టాను. "ఏమిటి, విశేషం!" అన్నాను ఒక నిముషం విరామం గడిచింతరువాత.

బుజంమీది తుండుఃలాక్కొని చెమట తుడుచుకుంటూ అన్నాడు రమణయ్య.

"ప్రొద్దున మా అమ్మాయి వొచ్చింది."

ఆ రావటంలో ఏదో ముఖ్యమైన కార్యముంటుందని సులభంగా తలచాను.

"మొన్ననే వొచ్చి వెళ్ళిందిగా! మళ్ళా ఇంత తొందరలో ఎందుకు వొచ్చినట్టు. పిల్లవాడికి కాస్త జబ్బు చేసిందని, చూసిపోదామని వొచ్చిందా?" అన్నాను గుక్క తిప్పుకోకుండా.

"కాదు."

నా అనుమానం నిజమైంది. నా మధ్యవర్తిత్వం యొక్క ప్రభావం తెలియ వొచ్చిందన్నమాట. అల్లుడు పంపించి ఉంటాడు. సందేహం ఎందుకు?

"మరెందుకు?" అన్నాను.

"వెంకట్రావు పంపించాడు. మూడెకరాల పొలం నాకు వ్రాసి యిస్తాడట" అన్నాడు రమణయ్య.

నా మధ్యవర్తిత్వం ఫలించింది. నా మాటల మీద గౌరవమున్న మనుష్యులు ఉన్నారు. కాని రమణయ్య వాలకాన్ని పరిశీలిస్తే ఈ సంతోషపువార్త నాకు చెప్పేందుకు వొచ్చి

నట్టు లేదు. ముఖం గంభీరంగా ఉంది. నేను మధ్యవర్తిత్వం అవలంభించినట్టు అల్లుడు కూతురుకు చెపితే కూతురు తండ్రికి చెబితే ఆయన నన్ను రూక్షణంగా అడిగేందుకు వొచ్చే డేమోనన్న సందేహం ఆ క్షణం కలిగింది.

"అయితే నీ అభిప్రాయ మేమిటి?"

"నాకు ఇష్టంలేదు."

కాని నేను సందేహించినట్టు జరిగి ఉండలేదు. రమణయ్య పాతఅభిప్రాయాన్నే కలిగిఉన్నాడు. ఆయనలో ఆ మూఢత్వాన్ని తొలగించాలి.

"రమణయ్యా! నీకెందుకు నువ్వు నోరుమూసుకొని ఊరుకో. మీ ఆవిడ చక్కబెట్టుకుందిలే. మరీ ఇంత పిచ్చివాడివైపోతే ఎట్లా? నీకు తెలియకపోతే నాబోటివాళ్ళ సలహాలైనా విను. నువ్వు ఎందుకు అనవసరంగా ఈ లోకానికి భయపడుతావు. పాతధర్మాల ప్రకారం నడవాలని చూస్తావు. నువ్వు యివ్వాళ దేన్నయితే గౌరవహీనమని భావిస్తున్నావో ఆపనే మరొకడుచేస్తే గౌరవం తప్పనిసరి అనేవాళ్ళు ఉంటారు. ఎందుకుకాని వ్రాసియిస్తానంటే ఆ పొలం స్వీకరించు."

రమణయ్య ఏం మాట్లాడలేదు. ఇంటికివెళ్ళాడు. భార్య ఇదేధోరణిలో వాదించింది. చివరకు రమణయ్యకు ఒప్పుకోక తప్పలేదు.

భర్త రెండు రోజుల్లో వొస్తాడని శ్యామల నాకు చెప్పింది. విషయాలు తీరిగ్గా మాట్లాడుకోవచ్చని తలచాం నేనూ, రమణయ్యా.

నా మధ్యవర్తిత్వం రమణయ్యకు ఎంతగానో సహాయం చేసిందనీ, కొత్తగా పుట్టిన కొడుక్కి భవిష్యత్తులో ఆస్తిని గురించి చింత లేకుండా చేసిందనీ, మామా అల్లుళ్ళ గౌరవాలకు లోపంరాకుండా సమస్యా పరిష్కారం చేసిందనీ. నాకు మధ్యవర్తిత్వంలో తగిన నేర్పు ఉందనీ మీరు అనుకోవచ్చు. కాని తీరా పరిస్థితులు చక్కబడే సమయంలో ఏం జరిగిందంటే, నా మధ్యవర్తిత్వానికి విలువ లేకుండాపోయింది.

పాపం! కొత్తగా పుట్టిన ఆ పిల్లవాడికి భూమిమీద గింజలుతినే రాత లేదు. మనం ఎన్ని అనుకొని, ఏంచేసి మాత్రం – ఏం లాభం? రాగూడని రోగంవచ్చి ఆ పసికందు పుట్టిన నెలరోజులకే చనిపోయాడు.

★